

บทที่ 4

ความเท่าเทียมกันในทฤษฎีความยุติธรรมรอลส์

หากพิจารณาที่ชนะความเท่าเทียมกันในทฤษฎีความยุติธรรมของจอห์น รอลส์ หลักการทั้งสองของเขาประกอบด้วยเนื้อหาที่แตกต่างกันอย่างมากรวม 2 ส่วน คือส่วนแรกจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเท่าเทียมกัน และในส่วนที่สองจะเกี่ยวข้องกับความไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งเห็นได้ว่ารอลส์เป็นนักคิดทางปรัชญาทางการเมืองสายเสรีนิยมที่พยายามนำเอาความคิดเรื่องความเท่าเทียมกันมาเกี่ยวข้องกับทฤษฎีความยุติธรรมของสังคมที่เห็นได้อย่างเด่นชัด

ในส่วนแรก รอลส์มองปัญหาความเท่าเทียมกันตั้งแต่แรกในสภาพการเริ่มแรก โดยนำเอาความคิดของคานท์ มาอธิบายถึงความเท่าเทียมกันของบุคคลในสภาพการเริ่มแรกว่ามีความเท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นบุคคลที่มีเหตุผลทางศีลธรรม และสามารถที่จะคิดถึงจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเองได้ และที่สำคัญคือมีความเคารพในตนเอง (self-respect) ซึ่งในทฤษฎีความยุติธรรมของรอลส์ได้เน้นถึงความสำคัญในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากการแบ่งปันทางสังคมนั้นทำให้คนบางคนหรือบางกลุ่มต้องสิ้นหวังและขาดความเคารพในตนเอง สังคมที่มีการแบ่งปันเช่นนั้นย่อมเป็นสังคมที่ไม่ยุติธรรม

เมื่อบุคคลในสภาพการเริ่มแรกรู้ว่าพวกเขาแต่ละคนมีจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเอง แต่ไม่มีใครสามารถที่จะรู้ว่าจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเองคืออะไร ดังนั้นจึงไม่มีใครสามารถที่จะเลือกหลักการของความยุติธรรมในการแบ่งปันปัจจัยทางสังคมที่จะเป็นประโยชน์ต่อจุดมุ่งหมายชีวิตโดยเฉพาะเป็นพิเศษสำหรับตนเองได้ สถานการณ์เริ่มแรกเช่นนี้ถือว่าเป็นสถานการณ์การเลือกแบบเสมอภาคอย่างสุดโต่ง (a radically egalitarian choice situation) เพราะแทนที่บุคคลในสภาพการเริ่มแรกจะสร้างเงื่อนไขในการ

ตกลงว่าผลประโยชน์ของพวกเขาแต่ละคนคืออะไร พวกเขากลับถูกบังคับให้เลือกหลักการในการแบ่งปันผลประโยชน์ ที่ทำให้ทุกคนสามารถคาดหวังได้อย่างสมเหตุสมผลว่า ความปรารถนาในแผนการดำเนินชีวิตของพวกเขาแต่ละคนจะสำเร็จผลตามความมุ่งหมาย เมื่อมานของความไม่รู้ถูกเปิดขึ้น¹ วิธีการนี้เป็น การขจัดปัญหาเรื่องความปรารถนา และความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมาก หมายของบุคคลต่าง ๆ ในสภาพความเป็นจริง ซึ่งทำให้ไม่สามารถที่จะทำการตกลงกันได้ ข้อสรุปที่ได้จากการแก้ปัญหานี้คือ บุคคลผู้มีเหตุผลในสภาพการเริ่มแรกภายใต้มานของความไม่รู้จะมีจุดมุ่งหมายร่วมกันบางอย่าง และมีความต้องการในปัจจุบันร่วมกันบางอย่างในเสรีภาพ, การนับถือตนเอง, รายได้ และสินทรัพย์

ความเท่าเทียมกันในลักษณะดังกล่าวทำให้รอลส์อธิบายได้ว่าเราจะแบ่งปันปัจจัยทางสังคมให้กับบุคคลในสังคมได้อย่างไร โดยแยกปัจจัยทางสังคมเป็น 2 ประเภท คือ ปัจจัยพื้นฐาน (the primary goods) และปัจจัยที่เหลือ (the residual goods) ปัจจัยพื้นฐาน คือปัจจัยที่บุคคลที่มีเหตุผลต้องการไม่ว่าพวกเขาจะมีจุดมุ่งหมายในชีวิตอย่างไรก็ตาม และเมื่อบุคคลที่มีเหตุผลเป็นบุคคลที่เท่าเทียมกัน พวกเขาจึงควรที่จะได้รับปัจจัยพื้นฐานเหล่านั้นอย่างเท่าเทียมกัน และควรที่จะได้รับการปกป้องหากมีการปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านั้นอย่างไม่เท่าเทียมกันโดยไม่มีเหตุผล และเป็นเหตุผลที่รอลส์ใช้หลักการข้อแรกของเขายืนยันถึงความเท่าเทียมกันของบุคคลในการที่จะได้รับสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกัน สำหรับรอลส์ไม่มีเหตุผลอะไรที่จะปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านั้นให้ได้รับความไม่เท่าเทียมกันในสิทธิขั้นพื้นฐาน ถึงแม้ว่าจะเป็นเรื่องที่น่าอึดใจที่ผลประโยชน์ต่อสังคมโดยส่วนรวมก็ตาม

¹Amy Gutmann, Liberal Equality, (Cambridge: Cambridge University Press, 1985) p. 121.

การที่รอลส์แยกปัจจัยทางสังคมเป็น 2 ประเภทดังกล่าว ทำให้รอลส์สามารถอธิบายถึง เหตุผลอันชอบธรรมที่จะปรับปรุงการแบ่งปันทางสังคมให้บุคคลในสังคมได้รับปัจจัยซึ่งถือว่าเป็นความจำเป็นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งทำให้ความคิดของรอลส์ก้าวหน้าไปกว่าความคิดของนักเสรีนิยมที่สนใจเกี่ยวกับความเท่าเทียมกันคนอื่น ๆ ที่มีมาก่อนรอลส์

รอลส์ถือว่าความแตกต่างของบุคคลตามธรรมชาติที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด และความแตกต่างของบุคคลที่เกิดขึ้นจากความไม่แน่นอนทางสังคม เช่น การได้รับอุบัติเหตุหรือการเกิดมาในชนชั้นที่มีรายได้ต่ำ ไม่ได้เป็นเหตุผลที่ชอบธรรมที่จะทำให้พวกเขาได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน และนำไปสู่ข้อสรุปที่รอลส์นำมาเป็นแนวความคิดทั่วไปว่า ทุกคนควรจะได้รับการแบ่งอย่างเท่าเทียมกันในทุก ๆ อย่างนั้น ก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องความเท่าเทียมกันขึ้น ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดต่อไปในเรื่องความเท่าเทียมกันในสภาพการเริ่มแรก

ในส่วนที่สองรอลส์เห็นว่าความไม่เท่าเทียมกันคือ การที่บุคคลที่เหมือนกันหรือเท่าเทียมกันได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างโดยไม่มีเหตุผลทางศีลธรรมมาอธิบายได้ ความแตกต่างทางธรรมชาติที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดหรือความแตกต่างที่เกิดจากความไม่แน่นอนทางสังคม ไม่ได้เป็นเหตุผลที่ทำให้พวกเขาสมควรได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างจากคนอื่น สำหรับบุคคลในสภาพการเริ่มแรกจะมองเห็นว่า ความสามารถของบุคคลแต่ละคนนั้นเป็นสมบัติส่วนรวมของคนทั้งสังคม เพราะภายใต้ความไม่รู้ เขาไม่อาจรู้ว่าใครจะเป็นคนที่มีความสามารถ ดังนั้นเขาย่อมปรารถนาที่จะให้คนที่มีความสามารถนั้นทำประโยชน์ให้กับคนทุกคนในสังคม การที่ยอมให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันก็เพียงเพื่อจะแข็งแรงจูงใจให้คนที่มีความสามารถใช้ความสามารถนั้นสร้างผลประโยชน์ให้กับคนทั้งสังคม โดยเฉพาะคนที่ได้ผลประโยชน์น้อยที่สุด ไม่มีเหตุผลอะไรที่คนในสภาพการเริ่มแรก จะยอมให้คนที่มีความสามารถแสวงหาผลประโยชน์จากการร่วมมือกันทางสังคม แล้วทำให้คนในสังคมส่วนอื่น ๆ ต้องเสียประโยชน์ เพราะเขาย่อมไม่รู้ว่าเขาจะเป็นคนเสียผลประโยชน์จากการได้ผลประโยชน์ของคนที่มี

ความสามารถนั้นหรือไม่

รอลส์กล่าวถึงความไม่เท่าเทียมกัน เพื่อให้คนที่ได้เปรียบหรืออยู่ในสภาพที่ดีกว่าได้มากกว่ามิใช่ เพราะพวกเขามีความสามารถจึงได้มากกว่า แต่เพราะว่าเพื่อที่จะทำให้ทุกคนในสังคมดีขึ้น เพราะรอลส์ไม่ยอมรับว่าความสามารถหรืออะไรก็ตามที่เกิดจากโชคหรือธรรมชาติสร้างมา ซึ่งทำให้คนคนหนึ่งมีโอกาสที่ดีกว่าคนอื่นคนหนึ่ง จะทำให้คนที่มีความสมบัตินี้มีสิทธิที่จะแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองได้ตามอำเภอใจ สรุปได้อย่างง่าย ๆ คือ รอลส์ปฏิเสธการแบ่งปันผลประโยชน์ตามสิทธิตามความสามารถซึ่งนักเสรีนิยมโดยทั่วไปยอมรับ ดังนั้นการแบ่งปันผลประโยชน์จึงไม่ใช้ตามหลักการที่ว่าถ้าคุณท้อมากแล้วคุณก็ได้มาก แต่จะกลายเป็นว่าถ้าคุณทำให้กับส่วนรวมมากคุณก็จะได้มาก ไม่มีใครได้หรือเสียผลประโยชน์จากการที่เขาได้รับการแบ่งปันทางธรรมชาติตั้งแต่เริ่มแรก โดยไม่ได้ให้หรือได้รับการชดเชยผลประโยชน์ต่อสังคม เพราะสำหรับรอลส์การแบ่งคุณสมบัติทางธรรมชาติในระหว่างมนุษย์ ไม่ใช่เป็นเรื่องยุติธรรมหรือไม่ยุติธรรม ที่คนบางคนเกิดมาในสังคมแล้วฉลาดกว่าคนบางคนหรืออยู่ในครอบครัวที่มีฐานะที่ดีกว่าคนบางคน สิ่งเหล่านี้เป็นเพียงความเป็นไปทางธรรมชาติที่บังเอิญคนเกิดมาแตกต่างกัน และสิ่งที่เรียกว่าความยุติธรรมหรือไม่ยุติธรรม คือการที่สถาบันทางสังคมจะจัดการกับความเป็นไปทางธรรมชาติเหล่านี้อย่างไร²

สำหรับรอลส์การแบ่งปันผลประโยชน์ให้ตามความสามารถเป็นการแบ่งปันอย่างไม่เท่าเทียมกัน เพราะความสามารถของแต่ละบุคคลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญตามธรรมชาติ คนที่มีความสามารถไม่มีสิทธิทางศีลธรรมที่จะเรียกร้องการปฏิบัติที่ดีกว่าคนที่ไม่มีความสามารถ ดังนั้นความไม่เท่าเทียมกันเช่นนี้จะยอมให้เกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์กับทุกคน โดยเฉพาะคนที่ไร้ความสามารถ

² John Rawls, *A Theory of Justice*, p. 102.

ความคิดเช่นนี้ของรอลส์ทำให้เกิดความชัดเจนในความคิดเรื่องความเท่าเทียมกันว่า อะไรคือความเท่าเทียมกันที่บุคคลควรจะได้รับซึ่งคือสิ่งที่กำหนดไว้ในหลักการข้อแรก และอะไรคือความไม่เท่าเทียมกัน และแนวความคิดนี้ยังช่วยแก้ปัญหาในเรื่องความเท่าเทียมกันของโอกาสที่ดูเหมือนจะเป็นความเท่าเทียมกันที่สนับสนุนความแตกต่างอย่าง ไม่เท่าเทียมกันตามธรรมชาติของมนุษย์ในเรื่องความสามารถ เพราะโดยหลักการความยุติธรรมของรอลส์ได้ยอมรับให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องความสามารถได้ เมื่อความไม่เท่าเทียมกันนั้นก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อทุกคนในสังคม แล้วหลักการของความเท่าเทียมกันของโอกาสเป็นเพียงหลักการที่เปิดโอกาสให้อย่างเที่ยงธรรมสำหรับทุกคนที่บังเอิญเกิดมาความสามารถเท่ากับคนอื่น ๆ ให้ได้รับโอกาสของความไม่เท่าเทียมกันในสังคมได้อย่างเท่าเทียมกัน เป็นความเท่าเทียมกันในความไม่เท่าเทียมกัน และสำหรับรอลส์ ความไม่เท่าเทียมกันมิใช่เกิดขึ้นเพียงในเรื่องความสามารถเท่านั้น ดังนั้นความไม่เท่าเทียมกันทางการเมืองและทางเศรษฐกิจจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้หากก่อให้เกิดผลประโยชน์กับทุกคน และเปิดโอกาสให้กับทุกคนอย่างเท่าเทียมกันโดยเที่ยงธรรม ที่จะได้รับ ความไม่เท่าเทียมกันทางการเมืองและเศรษฐกิจนั้น

โดยหลักแม้กซิมีนแล้วคนในสภาพการเริ่มแรกจะพยายามหาหลักการที่ปลอดภัยมากที่สุดคือ โอกาสที่เขาจะตกอยู่ในสภาพที่เลวร้ายมีน้อยที่สุด ซึ่งรอลส์เชื่อว่าจะเลือกหลักการ 2 ข้อของเขา เพราะหลักการข้อแรกเป็นการประกันเสรีภาพของตนเองที่จะไม่ถูกละเมิดโดยไม่เป็นธรรม หลักการข้อที่ 2 ส่วนที่ 2 เป็นการประกันว่าหากพวกเขามีความสามารถแล้ว เขาจะสามารถแสวงหาผลประโยชน์จากสังคมได้อย่างเท่าเทียมกันคนอื่น ๆ โดยไม่ได้ถูกกีดกันอย่างไม่เป็นธรรม และหลักการข้อที่ 2 ส่วนที่ 1 ซึ่งคือหลักความแตกต่าง เป็นหลักประกันว่าถึงแม้ว่าเขาจะเป็นคนที่ไม่มีความสามารถ เขายังยังได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากสังคม

ความคิดดังกล่าวข้างต้นก่อให้เกิดข้อโต้แย้งจากนักเสรีนิยมที่ยึดถือในคุณค่าของสิทธิที่เท่าเทียมกันว่า รอลส์คำนึงถึงความเท่าเทียมกันในการแบ่งปันปัจจัยทางสังคมมากเกินไป จนกระทั่งไปละเมิดสิทธิพื้นฐานของบุคคลในสังคม โดยเฉพาะคนที่มีความสามารถ ที่จะมีเสรีภาพที่จะได้มาซึ่งในสิ่งที่เขาสมควรได้ และเป็นการขัดแย้งกับหลักการข้อแรกของรอลส์ ที่ปกป้องความเท่าเทียมกันในสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน เราจะศึกษารายละเอียดของประเด็นนี้ ในหัวข้อเรื่องความเท่าเทียมกับสิทธิและเสรีภาพในบทต่อไป

แต่ก่อนที่จะศึกษาปัญหาต่อไป ขอให้เรามาทำการศึกษาหลักความแตกต่าง ซึ่งเป็นหลักการที่เป็นหัวใจสำคัญของทฤษฎีความยุติธรรมของรอลส์ก่อน ว่ามีรายละเอียดและคำนึงถึงความเท่าเทียมกันอย่างไร เพื่อที่จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการอภิปรายในหัวข้อต่อไป

ความเท่าเทียมกันกับหลักความแตกต่าง

หลักความแตกต่าง เป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งปันปัจจัยทางสังคมให้กับบุคคลต่าง ๆ ซึ่งมีเนื้อหาหลักว่าจะยอมรับการแบ่งปันที่ไม่เท่าเทียมกันก็ต่อเมื่อ ความไม่เท่าเทียมกันที่เกิดจากการแบ่งปันนั้นก่อให้เกิดผลประโยชน์กันทุกคนในสังคม โดยเฉพาะคนที่เสียเปรียบที่สุดในสังคม ปัญหาประการแรกคือ ปัจจัยทางสังคมที่รอลส์คิดจะแบ่งปันนั้น หมายถึง เฉพาะปัจจัยที่เพิ่มขึ้นจากการร่วมมือกันทางสังคม หรือหมายถึงปัจจัยทั้งหมดของสังคมตั้งแต่เริ่มแรก รวมทั้งปัจจัยที่เพิ่มขึ้นด้วย ปัญหาประการที่สองคือ มีกรณีใดบ้างที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับหลักความแตกต่าง และมีกรณีใดบ้างที่อาจก่อให้เกิดปัญหาที่ตัดสินใจไม่ได้ว่าน่าจะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้อง

สำหรับปัญหาแรกนั้น เราลองนึกถึงปัจเจกบุคคลจำนวน n คน ซึ่งไม่ได้มีการร่วมมือหรือสัมพันธ์อะไรกันเลย และต่างคนต่างมีชีวิตอยู่คนเดียวต่าง

หากตามลาพังด้วยตัวของเขาเอง แต่ละคน (i) ได้รับรายได้หรือผลประโยชน์ของเขาเป็น S_i เพราะฉะนั้นผลรวมของรายได้ทั้งหมดที่ปัจเจกบุคคลเหล่านี้ต่างกระทำคือ $S = \sum_{i=1}^n S_i$ แต่ถ้าพวกเขา มาร่วมมือกัน พวกเขาสามารถที่จะได้ผลประโยชน์ร่วมกันมากขึ้นรวมทั้งหมดเป็น T ปัญหาของความยุติธรรมทางสังคมในการแบ่งปันผลประโยชน์ตามแนวความคิดของรอลส์คือ ผลประโยชน์ที่เกิดจากการร่วมมือกันนี้จะถูกแบ่งสันปันส่วนกันอย่างไร? แต่ปัญหานี้สามารถที่จะมองได้สองแบบคือ แบบแรก จะแบ่งปันผลรวมทั้งหมดคือ T กันอย่างไร แบบที่สองคือ จะแบ่งปันผลประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นจากการร่วมมือกันทางสังคมอย่างไร คือผลประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นจากการร่วมมือ $T - S$ จะถูกแบ่งอย่างไร การแบ่งตามทางที่สองนี้หมายความว่าบุคคลแต่ละคน (i) จะได้รับผลประโยชน์จากผลรวม S ตามส่วนของเขาแต่ละคนแล้วคือ S_i ปัญหาในการแบ่งทั้งสองแบบนี้เป็นปัญหาที่แตกต่างกัน การหาการแบ่งปันที่ยุติธรรมของ $T - S$ ในแบบที่สองอาจจะไม่ได้ผลแบบเดียวกันการหาการแบ่งปันที่ยุติธรรมของ T ในแบบที่หนึ่ง และอาจเป็นไปได้ว่าส่วนแบ่งที่บุคคลได้รับตามแบบแรก (T_i) อาจจะน้อยกว่าผลประโยชน์ที่เขาได้รับก่อนที่จะร่วมมือทางสังคมกับคนอื่น (S_i) รอลส์ไม่ได้แยกความแตกต่างของปัญหาทั้งสองแบบนี้ แต่พอจะสรุปจากงานเขียนของเขาได้ว่าเขาสนใจเกี่ยวกับการแบ่งปันผลประโยชน์แบบแรกที่ว่า ผลรวมทั้งหมด T จะถูกแบ่งปันกันอย่างไร?³

ดังนั้นสำหรับรอลส์ เขาไม่ได้ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ที่บุคคลแต่ละคนได้รับมาก่อนที่พวกเขาจะมาร่วมมือกันทางสังคม แต่รอลส์ถือว่าชีวิตของพวกเขาแต่ละคนจะดีมากขึ้นกว่าเดิม ถ้าหากเขามาอยู่ร่วมกันทางสังคม และถ้าหากปราศจากการร่วมมือกันของคนทุกคนในสังคม พวกเขา ก็ไม่อาจที่จะมีชีวิตที่ดีไปกว่าเดิมได้ หมายความว่ารอลส์คิดว่า บุคคลแต่ละคนจะได้รับส่วนแบ่งของผลประโยชน์จากความร่วมมือกันทางสังคม (T_i) มากกว่าผลประโยชน์ที่ได้จาก

³ Robert Nozick, Anarchy, State, and Utopia, (New York: Basic Book, 1974), p. 184.

การที่เขาไม่อยู่ร่วมกันทางสังคม (S_i) หลักความแตกต่างจึงเป็นหลักการของการแบ่งปันผลประโยชน์ทั้งหมดของสังคม ไม่ใช่การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นจากการร่วมมือกันทางสังคม

พิจารณาตัวอย่างของการใช้หลักความแตกต่างในเรื่องอุตสาหกรรมผลิตรองเท้าของโรงงานแห่งหนึ่ง ซึ่งมีการแบ่งแยกขบวนการผลิตออกเป็น 6 แผนกแต่ละแผนกมีหน้าที่แตกต่างกัน มีคนงานในโรงงานทั้งหมด 60 คนใน 6 แผนก ซึ่งไม่จำเป็นว่าจะต้องมีแผนกละ 10 คน สมมติว่าค่าจ้างที่จ่ายให้กับคนงานแต่ละคนในแต่ละแผนกจะได้รับเท่ากันทุกคน ดังนั้นถ้าหากว่ารายได้สุทธิต่อปีของโรงงานแห่งนี้ก่อนที่จะจ่ายค่าจ้างคือ 600,000 บาท คนงานแต่ละคนจะได้ค่าจ้างปีละ 10,000 บาท สมมติต่อไปว่างานที่คนงานทำในโรงงานแห่งนี้เป็นงานที่ทำได้สบายไม่ต้องรีบเร่ง แต่ถ้าหากมีการเพิ่มกำลังการผลิตโดยวิธีการทางเทคนิคใน 2 แผนก ให้เร็วยิ่งขึ้น จะทำให้โรงงานมีผลกำไรเพิ่มขึ้น เพราะประสิทธิภาพในการผลิตจะสูงขึ้น หมายความว่าคนงานใน 2 แผนกนี้จะต้องทำงานเพิ่มมากขึ้น และการเปลี่ยนแปลงของระบบการผลิตนี้ไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของคนงานในแผนกอื่นเลย สมมติว่ามีคนงานใน 2 แผนกนี้รวมกันทั้งหมด 10 คน และเพื่อที่จะตอบแทนค่าแรงที่คนงานเหล่านี้ต้องทำงานเพิ่มมากขึ้น โรงงานจะต้องจ่ายค่าจ้างให้กับคนงานเหล่านี้ปีละ 15,000 บาท คือได้รับค่าจ้างเพิ่มขึ้นคนละ 5,000 บาทต่อปี แทนที่จะได้รับเพียง 10,000 บาทเหมือนคนอื่น ๆ โดยสมมติว่าเงินค่าจ้างที่เพิ่มขึ้นนี้เป็นค่าจ้างที่เกิดจากการคำนวณอย่างเหมาะสมกับค่าแรงที่ต้องทำงานเพิ่มขึ้น และคนงานเหล่านี้ทุกคนยินยอมและเต็มใจที่จะทำงานใหม่ที่เพิ่มมากขึ้นโดยได้รับเงินเพิ่มมากขึ้น และถ้าไม่ได้รับค่าจ้างเพิ่มขึ้น 5,000 บาทแล้วคนงานเหล่านี้จะไม่ยอมทำงานที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นโรงงานต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นถึงปีละ 50,000 บาท และเพื่อที่จะทำให้การผลิตเพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายในค่าจ้างของโรงงานจึงรวมเป็น 650,000 บาทต่อปี

การเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตจากระบบเก่าไปสู่ระบบใหม่ ย่อมจะทำให้รายได้ของโรงงานเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม คือมากกว่า 600,000 บาท ผลของความเป็นไปได้ของรายได้ของโรงงาน ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงนี้มีได้ 3 กรณี คือ 1. น้อยกว่า 650,000 บาท 2. มากกว่า 650,000 บาท 3. เท่ากับ 650,000 บาท

ในกรณีแรกคือ รายได้สุทธิน้อยกว่า 650,000 บาท โรงงานจำเป็นต้องลดค่าจ้างของแรงงานคนอื่นลง เพื่อเอาไปชดเชยให้กับค่าจ้างของแรงงานที่ทำงานเพิ่มมากขึ้น 50,000 บาท ถ้าหากว่าโรงงานต้องการที่จะเพิ่มผลผลิต ในกรณีนี้ถึงแม้ว่าโรงงานจะมีผลผลิตและรายได้เพิ่มมากขึ้น แต่ไม่มีเหตุผลอะไรสำหรับคนงานทุกคนที่ถูกลดค่าจ้างจะยอมรับข้อตกลงและยอมให้โรงงานเกิดการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ ถ้าเขาคิดอย่างคนเห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง

ถ้าเป็นในกรณีที่สองคือ รายได้สุทธิของโรงงานมีมากกว่า 650,000 บาท หมายความว่าเมื่อโรงงานได้หักค่าใช้จ่ายให้กับคนงานที่ทำงานเพิ่มขึ้น 50,000 บาทแล้ว โรงงานยังเหลือเงินที่จะแบ่งให้กับคนงาน 50 คนที่เหลือได้อีก คนงานทุกคนก็จะได้รับผลประโยชน์เพิ่มขึ้น ถ้าสมมติว่ารายได้สุทธิของโรงงานคือ 700,000 บาท ดังนั้นเมื่อหักค่าใช้จ่ายทั้งหมดแล้ว คือค่าจ้างคนงาน 50 คน คนละ 10,000 บาท และค่าจ้างคนงานที่ทำงานเพิ่มขึ้น 10 คน คนละ 15,000 บาท จะเหลือเงิน 50,000 บาท คนงาน 50 คนที่เหลือก็จะได้รับเงินเพิ่มคนละ 1,000 บาท เป็นค่าจ้างปีละ 11,000 บาท เงิน 50,000 บาท ที่เพิ่มขึ้นมานี้คือ เงินที่เพิ่มขึ้นมาจากความไม่เท่าเทียมกัน (an inequality surplus)⁴ เป็นเงินรายได้ที่เหลือหลังจากหักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพื่อให้คนงานบางคนทำงานเพิ่มขึ้น โดยให้ค่าจ้างเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นแรงจูงใจในการทำงาน เงินที่เหลือนี้จึงเป็นเงินที่สามารถที่จะนำมาแบ่งให้กับคนงานที่เหลือทั้งหมด

⁴Robert Paul Wolff, Understanding Rawls, (Princeton:Princeton University Press, 1977), p. 30.

ตามหลักความแตกต่างการเปลี่ยนแปลงระบบของโรงงานอย่างไม่เท่าเทียมกันเช่นนี้เป็นที่ยอมรับได้ เพราะนำไปสู่ผลประโยชน์ของทุกคน และโดยพื้นฐานของสภาพบุคคลในสภาพการเริ่มแรก ที่ไม่มีความอิจฉาซึ่งกันและกันแล้ว คนงาน 50 คนที่เหลือ จะไม่รู้สึกรู้ว่าตนเองเสียเปรียบที่ยอมมาทำงาน 10 คนที่ต้องทำงานเพิ่มขึ้นได้ผลประโยชน์มากกว่าตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากโรงงานเปิดโอกาสอย่างเท่าเทียมกันที่เที่ยงธรรม ที่จะทำให้คนงานทุกคนมีโอกาสที่จะเป็นคนที่ทำงานเพิ่มขึ้น

ถ้าเป็นในกรณีที่สามคือ รายได้สุทธิเท่ากับ 650,000 บาทพอดี ดังนั้นคนงานที่เหลือ 50 คน จะไม่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของโรงงานจากระบบเก่ามาสู่ระบบใหม่ เพราะไม่มีเงินที่เพิ่มขึ้นมาจากความไม่เท่าเทียมกัน พวกเขาจะได้รับค่าจ้างเท่าเดิมเพราะโรงงานไม่มีรายได้เหลือพอที่จะมาแบ่งให้อีก ในขณะที่คนงานที่ทำงานเพิ่มขึ้นจะได้รับค่าจ้างเพิ่มขึ้นเป็น 15,000 บาท สมมติว่าเป็นไปไม่ได้เลยที่จะลดค่าจ้างของคนงานที่ทำงานเพิ่มขึ้นแม้แต่บาทเดียว เพื่อที่จะนำเงินมาแบ่งให้กับคนงานที่เหลือ 50 คน เพราะหากลดค่าจ้างลงคนงานที่ทำงานเพิ่มขึ้นจะไม่ยอมทำงานที่เพิ่มขึ้น ในกรณีเช่นนี้หลักความแตกต่างของรอลส์จะยอมรับได้หรือไม่ เราสามารถพิจารณาประเด็นนี้ได้ 2 แนวทาง คือ

แนวทางแรกเป็นการตีความหมายของความไม่เท่าเทียมกันในหลักความแตกต่างอย่างรุนแรง คือความไม่เท่าเทียมที่จะยอมรับได้ตามหลักความแตกต่างไม่เพียงแต่จะเป็นความไม่เท่าเทียมกัน ที่ไม่ทำให้ใครเสียผลประโยชน์และทำให้คนบางคนได้ผลประโยชน์เท่านั้น แต่จะยอมรับได้ก็ต่อเมื่อทำให้ทุกคนดีขึ้น ซึ่งในทฤษฎีความยุติธรรมของรอลส์ เขาไม่ได้ยืนยันอย่างชัดเจนว่าจะตีความหมายของหลักความแตกต่างในความหมายนี้อย่างแน่นอนหรือไม่ เพราะถ้าหากเป็นเช่นนั้นจากตัวอย่างในกรณีที่ 3 คนงานที่เหลือ 50 คนไม่ได้รับผลประโยชน์เพิ่มขึ้นเลยถือว่าความไม่เท่าเทียมกันเช่นนี้เป็นความเท่าเทียมกันที่ยอมรับไม่ได้

แนวทางที่สอง เป็นการตีความหมายของความไม่เท่าเทียมกันในหลักความแตกต่างที่อ่อนลงกว่าแนวทางแรก คือ ยอมรับความไม่เท่าเทียมกันในลักษณะที่เกิดขึ้นตามตัวอย่างในกรณีที่ 3 ถึงแม้ว่าคนที่เสียเปรียบที่สุด (ในที่นี้คือคนงานที่เหลือ 50 คน) ไม่ได้ผลประโยชน์เพิ่มขึ้น มีแต่คนที่ได้เปรียบที่สุดเท่านั้นที่ได้ผลประโยชน์ และจากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าไม่มีทางใดที่จะทำให้คนที่เสียเปรียบได้รับผลประโยชน์เพิ่มขึ้น ดังนั้นหากเป็นไปตามลักษณะของบุคคลในสภาพการเริ่มแรกที่ไม่มีความรู้สึกอิจฉาที่เห็นบุคคลอื่นได้รับผลประโยชน์มากกว่าตนเอง ทั้งนี้จะกินความไปถึงว่าถึงแม้ตนเองจะไม่ได้ได้รับผลประโยชน์เพิ่มขึ้นจากการที่บุคคลอื่นได้รับผลประโยชน์เพิ่มขึ้น และหากโอกาสที่คนงานทุกคนอาจจะได้รับเลือกเป็นพนักงานในแผนกที่ทำงานเพิ่มขึ้นนี้เป็นไปด้วยความเท่าเทียมกันอย่างเที่ยงธรรม คนงานทุกคนก็ไม่น่าที่จะปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตของโรงงาน เพราะอาจเป็นไปได้ว่าตัวเขาอาจจะ เป็นคนที่ได้รับผลประโยชน์ที่เพิ่มขึ้น โดยที่เขาไม่ต้องเสี่ยงว่าเขาจะสูญเสียผลประโยชน์บางอย่างไป

ดังนั้นหากเรายอมรับความไม่เท่าเทียมกันในแนวทางที่สองดังกล่าว คือยอมให้มีคนบางคนได้รับผลประโยชน์จากความไม่เท่าเทียมกัน โดยที่บุคคลอื่นที่เหลือไม่มีใครได้รับหรือเสียผลประโยชน์ และจากตัวอย่างและคำอธิบายทั้งหมดตั้งแต่เริ่มต้น แสดงให้เห็นว่าความไม่เท่าเทียมที่ไม่ยุติธรรมในสังคมคือเมื่อสังคมได้ลดความไม่เท่าเทียมกันที่มีอยู่ลง โดยการทำให้คนที่ได้เปรียบในสังคมได้ลดลง จะทำให้คนที่เสียเปรียบในสังคมดีขึ้น แต่ถ้าหากว่าสังคมลดความไม่เท่าเทียมกันนั้นลงแล้ว ไม่ได้ทำให้คนที่เสียเปรียบในสังคมดีขึ้น ความไม่เท่าเทียมกันนั้นยังสามารถที่จะยอมรับได้ และถ้าหากว่าสังคมลดความไม่เท่าเทียมกันที่มีอยู่เดิมลงแล้ว ทำให้คนที่เสียเปรียบในสังคมได้รับผลประโยชน์ลดลงตามไปด้วย แสดงว่าความไม่เท่าเทียมกันนั้นเป็นความไม่เท่าเทียมกันที่ยุติธรรม เป็นความไม่เท่าเทียมกันที่ก่อให้เกิดผลผลิตทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่ และเป็นความไม่เท่าเทียมกันที่จำเป็นต้องมี ถ้าหากว่าเราต้องการที่จะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนที่ยังเสียเปรียบในสังคมดีขึ้น ดังในกรณีที่ 2 ของตัวอย่าง ถ้าเราลดรายได้ของคนที่ได้เปรียบลง ซึ่งในที่นี้หมายถึงคนที่ทำงาน

เพิ่มขึ้น กล่าวคือถ้าให้พวกเขาน้อยกว่าคนละ 15,000 บาทต่อปี พวกเขาจะไม่ยอมทำงาน (สมมติว่าไม่มีใครในคนงานทั้งหมด 60 คน จะยอมทำงานเพิ่มขึ้นในแผนนี้ ถ้าไม่ได้รับค่าจ้าง 15,000 บาท) ผลที่ได้คือ ระบบของโรงงานต้องกลับไปสู่ระบบเก่า คนงานที่เหลือ 50 คน จะมีรายได้ลดลงจากปีละ 11,000 บาท กลายเป็น 10,000 บาท

อาจมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับความเท่าเทียมกันของการแบ่งปันผลประโยชน์ในหลักความแตกต่าง เช่นที่ Lester Thurow โต้แย้งว่า ถ้าสังคมยึดถือตามหลักความแตกต่างแล้วอาจจะก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างคนร่ำรวยกับคนจนอย่างมากมาย โดยที่เรายอมให้คนร่ำรวยได้รับผลประโยชน์เป็นจำนวนมากมายได้ เพียงแต่ก่อให้เกิดผลประโยชน์เพียงเล็กน้อยกับคนที่เสียเปรียบที่สุด⁵ ดังนั้นเราอาจจะยอมให้คนร่ำรวยแสวงหาผลประโยชน์เป็นพันล้านได้เพียงแค่ว่าทำให้คนที่เสียเปรียบที่สุดได้รับผลประโยชน์เพิ่มขึ้นเพียง 100 บาทและถ้าหากเรายอมให้มีความไม่เท่าเทียมกันตามตัวอย่างของโรงงานอุตสาหกรรมรองเท้าในกรณีนี้ 3 ตัวอย่างแล้ว เราต้องยอมปล่อยให้คนร่ำรวยแสวงหาผลประโยชน์เพิ่มขึ้นต่อไป ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่คนที่เสียเปรียบที่สุดอันสังคมเลย

รอลส์ได้โต้แย้งในกรณีนี้ว่า ถึงแม้ว่าโดยทฤษฎีแล้วจะไม่มีการป้องกันไม่ให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันเช่นนั้นอย่างเห็นได้เด่นชัด แต่ถ้าในสังคมซึ่งสถาบันทางสังคมถูกควบคุมโดยการให้ความเท่าเทียมกันของโอกาสอย่างเที่ยงธรรมสำหรับทุกคน ในความไม่เท่าเทียมกันทางสังคมและเศรษฐกิจ จะลดโอกาสที่จะเกิดความไม่เท่าเทียมกันที่แตกต่างกันอย่างมากมายได้ รอลส์กล่าวว่า "ความไม่เท่าเทียมที่อาจจะเกิดขึ้นนั้นจะน้อยกว่าความแตกต่างที่มนุษย์เคยได้รับมานอดี้อย่างมากมาย"⁶

⁵ Amy Gutmann, Liberal Equality, p. 131.

⁶ John Rawls, A Theory of Justice, p. 44.

ความเข้าใจผิดที่สำคัญอันหนึ่งในข้อโต้แย้งตามแนวความคิดของ Thurow คือ ความคิดเช่นนี้ถือว่า ถ้ามีผลประโยชน์อะไรก็ตามที่ก่อให้เกิดขึ้นกับคนที่เสียเปรียบมากที่สุดแล้ว เราจะยอมให้คนร่ำรวยได้รับผลประโยชน์ที่มากมายได้ แต่ตามหลักความแตกต่างแล้ว สถาบันทางสังคมจะยอมให้เกิดความไม่เท่าเทียมที่ให้ผลประโยชน์เล็กน้อยต่อคนที่เสียเปรียบที่สุดในสังคมได้ก็ต่อเมื่อผลประโยชน์เล็กน้อยที่มีต่อคนที่เสียเปรียบที่สุดนี้เป็นผลประโยชน์ที่ให้ต่อคนที่เสียเปรียบมากกว่าผลประโยชน์ในทางเลือกอื่น หรือในความไม่เท่าเทียมกันในรูปแบบอื่น กล่าวคือต้องเป็นความไม่เท่าเทียมที่ให้ผลประโยชน์มากที่สุดต่อคนที่เสียเปรียบ เมื่อเปรียบเทียบกับทางเลือกอื่น ๆ แล้ว ดังนั้นจากตัวอย่างโรงงานอุตสาหกรรมรองเท้า ระหว่างความไม่เท่าเทียมกันที่คนงานที่เหลือ 50 คนไม่ได้เงินเพิ่มขึ้นเลย กับความไม่เท่าเทียมกันที่ทำให้คนงานที่เหลือ 50 คน ได้ค่าจ้างเพิ่มขึ้นคนละ 1,000 บาท เราย่อมต้องเลือกความไม่เท่าเทียมกันอย่างหลังมากกว่าอย่างแรก ยกเว้นแต่ว่าโรงงานไม่สามารถที่จะก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันอย่างหลังได้เท่านั้น

และเมื่อเราเอาเรื่องความเท่าเทียมกันของโอกาสที่เที่ยงธรรมมาใช้ควบคุมความไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งหมายความว่าทุกคนมีโอกาสดังกล่าวเท่าเทียมกันที่จะเป็นคนที่ได้เปรียบในสังคม การผูกขาดการต่อรองระหว่างคนได้เปรียบกับคนที่เสียเปรียบจะไม่ตกอยู่ในมือของคนที่ได้เปรียบกลุ่มเล็ก ๆ เพียงกลุ่มเดียว แต่จะมีคนที่มีความสามารถและได้รับความช่วยเหลือฝึกฝนจากสังคมให้เขาใช้ความสามารถขึ้นมาแข่งขัน และพร้อมที่จะทำงานด้วยผลประโยชน์พอสมควร ซึ่งแต่เดิมอาจจะต้องให้ผลประโยชน์มากมาย คนที่มีอาชีพเป็นแพทย์ไม่อาจจะที่จะเรียกร้องค่ารักษาพยาบาลแพงมากจนเกินไปได้ ถ้าหากว่าคนในสังคมทุกคนมีโอกาสดังกล่าวเท่าเทียมกันที่เที่ยงธรรมที่จะได้รับการศึกษาให้เป็นแพทย์ เพราะจะมีคนมาประกอบอาชีพแพทย์มากขึ้น โดยยินดีที่จะได้รับค่ารักษาพยาบาลที่เหมาะสมกับความสามารถและความพยายามที่ต้องเรียนรู้และฝึกฝนเป็นที่มาประกอบอาชีพแพทย์ ซึ่งเป็นค่ารักษาพยาบาลที่น้อยลงกว่าเดิม

หากมองภาพโดยรวมในหลักการทั้งหมดของรอลส์แล้ว จะเห็นได้ว่า หลักการข้อแรกที่ประกันความเท่าเทียมกันในสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของทุกคนในสังคมนั้น เป็นเพียงการปกป้องความเท่าเทียมกันในการมีปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับบุคคลทุกคนที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายในชีวิตของพวกเขา แต่ยังไม่ได้ประกันว่าทุกคนจะมีโอกาสใช้ความเท่าเทียมกัน ซึ่งหมายความว่าหากมีแต่เพียงหลักการข้อแรก ก็เป็นไปได้ว่าบุคคลบางคนมีสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานเท่าเทียมกันกับคนอื่น ๆ แต่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างจากคนอื่น ๆ อย่างมากมาย การเปิดให้มีโอกาสที่จะใช้ความสามารถอย่างเท่าเทียมกัน จึงเป็นการเปิดโอกาสให้คนที่มีความสามารถเหมือนกัน ใช้ความสามารถของตนเองได้อย่างเท่าเทียมกับคนอื่น ๆ แต่นั่นก็ยังไม่เพียงพอ เพราะคนที่ไม่มีความสามารถย่อมไม่มีโอกาสที่จะใช้ความสามารถได้เท่าเทียมกับคนอื่น ๆ นั่นหมายความว่ายังมีคนบางกลุ่มที่ไม่สามารถที่จะได้รับความเท่าเทียมกันเท่าเทียมกับคนอื่น ๆ ในการมีชีวิตที่ดีขึ้น หลักการของความเท่าเทียมที่เที่ยงธรรมของโอกาส เป็นเรื่องของความเท่าเทียมกันของคนที่มีความสามารถเหมือนกัน กันหรือใกล้เคียงกัน ที่ควรจะได้รับความสำเร็จในระดับเดียวกัน เป็นการลดความแตกต่างที่เกิดจากความไม่แน่นอนของระบบทางสังคม ยังมีใช้เป็นการลดความแตกต่างที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม เหตุผลระหว่างคนที่เกิดมาไม่มีความสามารถกับคนที่มีความสามารถ ดังนั้นเพื่อให้ทุกคนได้รับผลประโยชน์และมีชีวิตที่ดีขึ้น จึงจำเป็นต้องนำหลักความแตกต่างมาใช้ ซึ่งเป็นการประกันว่าบุคคลทุกคนในสังคมจะมีชีวิตที่ดีขึ้นตามความก้าวหน้าของสังคม และแนวความคิดเช่นนี้เองที่กล่าวได้ว่ารอลส์ได้คำนึงถึงความเท่าเทียมกันในการมีชีวิตที่ดีขึ้นของบุคคลในเรื่องความยุติธรรมของสังคมชัดเจนมากกว่านักคิดเสรีนิยมอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นก่อนหน้ารอลส์

หลักความแตกต่างไม่ใช้หลักการที่ต้องการที่จะทำให้ทุกคนได้เท่ากันหมด หรือพยายามที่จะแก้ไขหรือช่วยเหลือให้คนที่เกิดมาเสียเปรียบในทางธรรมชาติ ให้ได้รับการชดเชยโดยทันที หลักความแตกต่างไม่ได้ต้องการให้สถาบันทางสังคมต้องพยายามทำให้คนที่พิการหรือคนที่ไม่มีความสามารถมีโอกาสและทุกสิ่งทุกอย่าง เท่ากับคนปกติหรือคนที่มีความสามารถ แต่หลักความแตกต่างจะเป็น

หลักการที่ทำให้คนที่เสียเปรียบในสังคมมีสภาพที่ดีขึ้นในระยะยาว เมื่อสังคมได้พัฒนาก้าวหน้าไป ถึงแม้ว่าการทำให้คนที่เสียเปรียบมีสภาพที่ดีขึ้นนี้จะต้องยอมให้คนที่มีความสามารถได้รับผลประโยชน์มากกว่าก็ตาม⁷

หลักความแตกต่าง ไม่ได้ปฏิเสธที่จะให้มีความไม่เท่าเทียมกันในรายได้ระหว่างคนรวยกับคนจน พวกเสมอภาคนิยมแบบสุดโต่ง (radical egalitarian) ซึ่งเน้นถึงความเท่าเทียมกันมากกว่ารอลส์ จะถือว่าความไม่เท่าเทียมกันบางอย่าง เป็นสิ่งที่ไม่ดี ถึงแม้ว่าความไม่เท่าเทียมกันนั้นจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อคนที่เสียเปรียบมากที่สุดก็ตาม ดังนั้นสำหรับพวกเสมอภาคนิยมแบบสุดโต่งในบางสถานการณ์ต้องการลดความไม่เท่าเทียมกันลง ถึงแม้ว่าจะไม่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อใครในสังคมก็ตาม

ปัญหาที่เราควรจะคำนึง ไม่ใช่ว่าจะยอมปล่อยให้คนบางคนรวยมากกว่าคนอื่น ๆ ได้หรือไม่ ปัญหาควรจะอยู่ที่ว่าการที่เขาสามารถหารายได้มานั้นชอบธรรมหรือไม่ และการที่เขามีความไม่เท่าเทียมกันเช่นนั้น มีผลกระทบต่อความเท่าเทียมกันอย่างไรหรือไม่ เช่น ความเท่าเทียมกันทางการเมือง ความเท่าเทียมกันในทางกฎหมาย การป้องกันไม่ให้ความร่ำรวยมีผลกระทบต่อความเท่าเทียมกันด้านอื่น ๆ จึงควรจะเป็นหน้าที่หลักของสถาบันทางสังคม มิใช่แก้ปัญหาด้วยการขจัดความร่ำรวยออกไป นอกเสียจากจะพิสูจน์ได้ว่า ไม่สามารถที่จะป้องกันไม่ให้คนที่ร่ำรวยใช้อิทธิพลของความมั่งคั่งไปสั่นคลอนความเท่าเทียมกันในด้านอื่น ๆ

ในสังคมปัจจุบันพวกเราอาจถูกทำให้เชื่อว่า โดยระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่รัฐบาลมาจากการเลือกตั้งและระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรี จะทำให้เศรษฐกิจของประเทศชาติดีขึ้น และส่งผลให้คนทุกคนในสังคมได้รับผลประโยชน์โดยทั่วหน้า โดยเฉพาะผลประโยชน์ในระยะยาว คนยากจนและคนที่

⁷ John Rawls, A Theory of Justice, p 101.

เสียเปรียบในสังคมยังมีความหวังกับสังคมในชีวิตภายภาคหน้าที่ดีขึ้นทั้งของตนเอง และลูกหลานของตน แต่ถ้าหากพวกเขาเห็นว่าโครงสร้างในสังคมทั้งหมดไม่ได้มุ่งหวังที่จะแบ่งปันผลประโยชน์กับพวกเขาเลย อีกทั้งยังแสวงหาผลประโยชน์จากการร่วมมือกันในการผลิตทางสังคมของพวกเขา พวกเขาจะสิ้นหวังและไม่มีเหตุผลอะไรเหลืออีกที่จะทำให้เขาต้องร่วมมือกับสถาบันทางสังคมที่ไม่ได้คิดที่จะสร้างความคาดหวังในชีวิตของพวกเขาและลูกหลานของพวกเขาให้เป็นไปได้⁸ โครงสร้างสังคมเช่นนี้เองที่รอลส์ถือว่า เป็นโครงสร้างทางสังคมที่ไม่ยุติธรรม แต่ถ้าหากมีใครคิดที่จะยืนยัน หรือพิสูจน์ความยุติธรรมของระบบการปกครองและเศรษฐกิจดังกล่าว สำหรับเขาก็จะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมของระบบดังกล่าวนี้ ก่อให้เกิดผลประโยชน์ในระยะยาวต่อคนที่เสียเปรียบที่สุดทางสังคม

⁸Ronald Dworkin, "Why Liberals Should Care about Equality," A Matter of Principle (Cambridge:Harvard University press,1985), p. 205.